

A magyar mozi hiánycikke

A kortárs magyar bűnügyi filmek népszerűsége a hazai filmgyártásban

Készítette: SPB331

Lezárás dátuma: 2023. 01. 09.

Tartalomjegyzék

Tartalom

Bevezetés	3
1. A kortárs magyar bűnügyi filmek szakmai megítélése	6
2. Műfaji meghatározás	8
2.1. A történelmi tematikájú bűnügyi történet	8
2.2. A True Crime.....	9
2.3. Az analitikus krimi	9
3. Adatbázisok elemzése	17
3.1. A bűnügyi filmek és klasszikus krimik aránya a 2007 és 2020 közötti magyar játékfilmtermésben.....	17
3.2. A 2007 és 2020 között bemutatott magyar bűnügyi filmek népszerűsége	19
Konklúzió.....	23
Irodalomjegyzék.....	24

BEVEZETÉS

A magyar filmkritikusok és filmtudományi szakemberek között az elmúlt évek hazai kortárs bűnügyi filmterméséről folytatott diskurzusában két – egymásnak látszólag ellentmondó – vélekedés figyelhető meg: az egyik szerint korunk a magyar krimi reneszánsza, míg a másik azt is megkérdőjelezi, hogy létezik-e ilyen műfajú filmünk. Lassan már filmtörténeti közhely, hogy a 2010-es években a történelmi tematikájú bűnügyi film virágkorát éli; ugyanennek az időszaknak a magyar filmjei között szinte egyáltalán nem találunk klasszikus krimit, miközben a true crime és a történelmi tematikájú bűnügyi film műfaja felértékelődik. Miközben elméletben a bűnügyi film e három típusa (a történelmi kontextus, a true crime és a klasszikus krimi jelleg) nem egymást kizáró kategóriák, s elképzelhető lenne egy történelmi korban játszódó valódi bűnesetet feldolgozó analitikus krimi, a gyakorlatban ennek az ellenkezőjét látjuk. Dolgozatomban adatbázisalapú elemzésen keresztül elsősorban arra a kérdésre keresem a választ, hogy 2007–2020 között hogyan változik a true crime, a történelmi tematikájú bűnügyi film és a klasszikus krimi viszonya a magyar filmtermésben.

A kutatást 42 bűnügyi tematikájú magyar film elemzésére alapoztam, melyeket a műfajiság és a népszerűség (nézettség és IMDb-értékelés) szempontjából vizsgáltam. A dolgozat első szakaszában a kijelölt időszak magyar bűnügyi filmjeinek szakmai megítélését vettem górcső alá. Az ezt követő fejezetben értelmeztem a krimi műfajának alműfajait: a történelmi tematikájú bűnügyi filmeket, a klasszikus krimiket és a true crime filmeket. A fogalmak tisztázására azért volt szükség, hogy megvizsgáljam az egyes alműfajok jelenlétét és népszerűségét a 2007 és 2020 közötti magyar filmtermésben. Az ezt követő fejezetekben és alfejezetekben az adatbázis alapú elemzések olvashatók. A grafikonok és táblázatok olyan adatokat dolgoznak fel, amelyek rámutatnak a bűnügyi filmek és klasszikus krimik arányára a 2007 és 2020 közötti magyar játékfilmtermésben és ugyanezen időszak magyar bűnügyi filmjeinek népszerűségére. A szóban forgó filmek az alábbiak cím, rendező, gyártó és gyártási év szerint sorrendbe szedve:

A londoni férfi. Tarr Béla. Ognon Pictures, Cinema Soleil, TT Filmműhely, CMW Film Company GmbH, 2007.

Sínjárók. Péterffy András, Gál Anasztázia, Jeli Ferenc, Puszt Tibor. Magyar Képek Alkotóműhely, 2007.

Zuhanórepülés. Novák Erik. Megafilm, 2007.

Konyec – Az utolsó csekk a pohárban. Rohonyi Gábor. M&M Film, 2007.

Kaméleon. Goda Krisztina. DolbyDigital, 2008.

Zsaruvér és Csigavér III.: A szerencse fia. Bujtor István. Buda-Film, Megafilm; 2008.

A nyomozó. Gigor Attila. KMH Film, 2008.

Tabló – Minden, ami egy nyomozás mögött van. Dettre Gábor. Új Budapest Filmstúdió, 2008.

Véletlenül szándékos. Kollár István. Hunvision Filmstudio, 2008.

I. Pater Sparrow. Honeymoon Films, 2009.

Utolsó idők. Mátyássy Áron. Unio Film, 2009.

Holnap történt – A nagy bulvárfilm. Gerencsér Tamás. Producers Kft. / Trimedio Csoport, 2009.

Halálkeringő. Köves Krisztián Károly. Filmpartners Kft., 2010.

Apacsok. Török Ferenc. Vertigo Média Kft., 2010.

Látogatás. Pejó Róbert. DolbyDigital, 2010.

Ármány és szerelem Anno 1951. Mészáros Márta. Hunnia Filmstúdió, 2011.

A vizsga. Bergendy Péter. Unio Film, 2011.

Drága besúgott barátaim. Cserhalmi Sára. KMH Film, I'm Film, 2012.

Isteni műszak. Bodzsár Márk. Sparks, Unio Film, 2013.

A berni követ. Szász Attila. Film Positive Productions Kft., 2014.

Fekete leves. Novák Erik. Sysplex Media, 2014.

Félvilág. Szász Attila. Szupermodern Stúdió, 2015.

Liza, a rókatündér. Ujj Mészáros Károly. Filmteam, 2015.

Argo 2. Árpá Attila. Filmhouse Hungary, 2015.

Az éjszakám a nappalod. Dési András György, Móra Gyábor. Új Budapest Filmstúdió, 2015.

Veszettek. Goda Krisztina. Megafilm, 2015.

A martfűi rém. Sopsits Árpád. Focus-Fox Stúdió, 2016.

Cop Mortem. Kovalik József. Mecleod Film, 2016.

Hurok. Madarász István. Café Film, 2016.

Halj már meg. Kamondi Zoltán. Focus Fox Studio, Honeymoon Films, 2016.

Kút. Gigor Attila. KMH Film, 2016.

Budapest Noir. Gárdos Éva. Pioneer Pictures, 2017.

A hentes, a kurva és a félszemű. Szász János. Unio Film, 2018.

A Viszki. Antal Nimród. Film Force Team, 2017.

A tökéletes gyilkos. Pacskovszky József. FilmArt, Tökéletes Film Kft., 2017.

Remélem legközelebb sikerül meghalnod:). Schwechtje Mihály. KMH Film, Postoffice Films, Proton Cinema, Amego Film, 2018.

X – A rendszerből törölve. Ujj Mészáros Károly. FocusFox Studio, 2018.

A merénylet. Pajer Róbert. FILM-ART Stúdió Kft., 2018.

Valan – Az angyalok völgye. Bagota Béla. DolbyDigital, 2019.

Apró mesék. Szász Attila. DolbyDigital, 2019.

FOMO – Megosztod, és uralkodsz. Hartung Attila. Filmteam, 2019.

Patthelyzet. Szűcs Dóra. ZLS Productions, 2020.

1. A KORTÁRS MAGYAR BŰNÜGYI FILMEK SZAKMAI MEGÍTÉLÉSE

Kálai Sándor *Irodalom és médiakultúra* című könyvének *Miért intézményesül(t) nehezen a magyar krimi?* fejezetében részletesen vizsgálja, hogy a 20. században milyen tényezők akadályozták az irodalmi krimi megerősödését, népszerűvé válását. Elemzésének kiindulópontja, hogy „[a]z irodalomtörténet [...] egyik sajátossága, hogy vannak bizonyos nagyon erős, szinte közhelynek számító állításai, amelyek azonban nem feltétlenül megalapozottak. Mifelénk az egyik ilyen, hogy nincs magyar krimi.”¹ Kálai tanulmányának felütésében egyfelől regisztrál egy általánosan elterjedt vélekedést a krimi műfajával kapcsolatban, miközben ennek a vélekedésnek a megalapozatlanságára is felhívja a figyelmet. Varga Bálint ezt megerősítve úgy fogalmaz, hogy „[t]ermészetesen igaztalan állítás lenne azt mondani, hogy nincsen magyar krimi”.² Noha Kálai és Varga megállapítása elsősorban irodalmi alkotásokra vonatkozik, hasonló kijelentésekkel az elmúlt évek magyar filmtermésére vonatkozóan is találkozhatunk. Pálos Máté például a *Kaméleon* című filmről írt 2008-ban megjelent kritikájában úgy fogalmaz, hogy „abban a szobában, ahol a magyar műfaji film névre hallgató lény éldegél, ha nem is vaksötét, de minden bizonnyal félhomály uralkodik”.³ A 2008-ban megjelent *A nyomozó* című filmről olvashatjuk a Mafab kritikájában, hogy „a jól sikerült magyar krimi-thriller ritka, mint a fehér holló”.⁴ Muhi Klára 2008 októberében írja a *Tabló* című film kapcsán, hogy „[a] realista krimi a magyar mozi régi hiánycikke”.⁵ A Hetedik Sor Közepe filmkritikai portálon 2016-ban *A martűfi rémről* megjelent értékelésben olvasható, hogy "[h]oni filmgyártásunk nehezen tud eltávolodni attól a kényszerből, hogy egy szélesebb közönségnek szánt alkotás szükségszerűen vígjáték legyen, a vegytiszta krimi-, vagy thriller műfaj (tisztelet a kivételnek) valahogy elkerüli a rendezők fantáziáját.”⁶

2019-ben Benke Attila viszont már arról ír, hogy habár „a statisztikák szerint a magyar bűnügyi filmek továbbra sem kifejezetten érdeklik a nézőket, és a rendszerváltás után is a vígjátékok bizonyulnak a legnépszerűbb magyar filmeknek, ám az utóbbi 5-6 évben felerősödött a vígjáték mellett a többi műfaj iránti érdeklődés. Kitüntetett figyelmet kaptak a

¹ KÁLAI Sándor: *Irodalom és médiakultúra*. Cluj-Napoca: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2019, 86.

² VARGA Bálint: *Nyomozás az első magyar krimi után*. In: Benyovszky Krisztián és H. Nagy Péter (szerk.): *Lepipálva: Tanulmányok a krimiről*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2009, 49.

³ PÁLOS Máté: *A kaméleon színe: Goda Krisztina: Kaméleon* [online]. 2008. 12. 09. Filmtett.ro. URL: <https://filmtett.ro/cikk/goda-krisztina-kameleon> (2022. 11. 21.).

⁴ ARPIHAJDU – Réci: *A gyilkos, aki egyszerre bűnös és áldozat* [online]. 2019. 11. 05. Mafab.hu. URL: <https://www.mafab.hu/reviews/238569-a-gyilkos-aki-egyszerre-bunos-es-aldozat> (2023. 01. 06.).

⁵ MUHI Klára: *Roma zsaru, magyar bűn* [online]. 2008/október. Filmvilag.hu URL: https://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=9512 (2023. 01. 06.).

⁶ JOSH: *A martűfi rém – kritika* [online]. 2016. 11. 10. Hetediksor.hu URL: <https://hetediksor.hu/2016/11/10/a-martfui-rem-kritika/> (2023. 01. 06.)

hazai rendezőktől a bűnügyi filmek különböző válfajai, a krimi és a thriller változatai”.⁷ Hasonlóan Veres Szilárd *A berni követről* írt 2014-es kritikájában megjegyzi, hogy „[a] magyar zsánerfilm, különösen az akció, vagy a thriller az utóbbi években mutatott pozitív életjeleket”.⁸ Kránicz Bence 2022-ben Virginás Andreával készített interjújában fogalmaz úgy, hogy beszélgetőpartnere „[a] vígjátékok és a bűnügyi filmek mellett a 2010-es évek második felétől kezdve a történelmi filmek újbóli erősödését is tapasztalja”.⁹ Hasonló jelenségre mutat rá Rác Viktória is az *X – A rendszerből törölve* című film kritikájának megírásakor: „a skandináv krimi [...] az utóbbi évtizedben virágkorát élő műfaj jegyeit ültette át saját filmjébe Ujj Mészáros”.¹⁰

Annak megítéléséhez, hogy 2007 és 2020 között a magyar filmkritika és a -szakma véleménye hogyan változott a magyar bűnügyi tematikájú filmeket illetően, egy átfogó diskurzuselemzésre lenne szükséges, mely a vizsgált időszakban bemutatott magyar bűnügyi filmek recepciójára fókuszál – ám ez jócskán túlmutat ennek a dolgozatnak a célkitűzésein. Az viszont a fenti idézetekben is megragadható, hogy médiumtól függetlenül a magyar krimi, de kifejezetten a magyar krimifilmek megítélésében is két eltérőnek tűnő vélemény létezik: az egyik a magyar krimik hiányára, a másik aktuális felemelkedésükre helyezi a hangsúlyt. Kutatásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam: a magyar bűnügyi filmek körül kialakult párbeszédben megragadható paradoxon felfejtéséhez nemcsak kvalitatív, hanem kvantitatív módszerek is közelebb vihetnek. Az alábbiakban a 2007 és 2020 között megjelent magyar bűnügyi tematikájú filmek adatbázisalapú elemzésével kívánok rámutatni, hogy a distant reading módszere is alkalmas lehet a fenti kérdés megválaszolásához. Azért választottam a vizsgálat kezdőpontjául a 2007-es évet, mert egyes magyar adatbázisok csak ettől az évtől kezdve használják a krimi műfaji besorolást. Kutatásomat 2021-ben kezdtem meg, ekkor készítettem az elemzéshez az első adatbázisokat, így a vizsgálat az előző teljes évig, 2020-ig bezárólag tartalmazza a magyar bűnügyi tematikájú filmeket.

Mivel elemzésemben a műfajiság központi szerepet kap, ezért első lépésként a bűnügyi filmek három alműfaját – a történelmi tematikájú bűnügyi történetet, a true crime-ot és a klasszikus krimit – tekintem át.

⁷ BENKE Attila: *Csak egy sötét, bűnös nap a világ. Noirszenzibilitás a kortárs magyar bűnügyi filmekben* [online]. 2019. nyár. Apertura.hu. URL: <https://www.apertura.hu/2019/nyar/benke-csak-egy-sotet-bunos-nap-a-vilagnoirszenzibilitas-a-kortars-magyar-bunugyi-filmekben/> (2022. 11. 21.).

⁸ VERES Szilárd: *A berni követ – kritika* [online]. 2014. 02. 24. Hetedikor.hu. URL: <https://hetedikor.hu/2014/02/24/a-berni-kovet-kritika/> (2023. 01. 06.).

⁹ KRÁNICZ Bence: *Jöhet-e Magyarországról a következő „tetovált lány”?* [online]. 2022. 05. 16. 24.hu, URL: <https://24.hu/kultura/2022/05/16/magyar-film-mufajok-virginas-andrea-interju/> (2023. 01. 06.).

¹⁰ RÁCZ Viktória: *X – A rendszerből törölve – Kritika: Budapest a feje tetejére állt* [online]. 2018. 10. 25. Hu.ign.com. URL: <https://hu.ign.com/x/43376/review/kritika-x-a-rendszerbol-torolve>. (2023. 01. 07.).

2. MŰFAJI MEGHATÁROZÁS

Elemzésem során a bűnügyi filmet és a krimi nem tekintem szinonim fogalmaknak, mivel előbbi inkább egy témát (bűn) meghatározó zsáner, utóbbi pedig egy szerkezetileg is strukturált, szabályokkal körülhatárolt kategória. Röviden úgy is fogalmazhatunk, hogy minden krimi bűnügyi film, de nem minden bűnügyi film krimi. A bűnügyi film alműfajaira vonatkozó kifejezések (klasszikus krimi, true crime, történelmi tematikájú bűnügyi film) egyértelműnek és leírónak tűnhetnek, azonban mégis magyarázatra szorulnak.

2.1. A történelmi tematikájú bűnügyi történet

Kálai Sándor *Miért intézményesül(t) nehezen a magyar krimi?* című tanulmányában a történelmi tematikájú bűnügyi alkotás kategóriájával is foglalkozik. Jóllehet írásában főleg irodalmi példákra támaszkodik, definíciójának érvényességi köre más típusú médiaszövegekre – többek között filmekre – is kiterjeszthető. Kálai úgy jellemzi a történelmi krimi fogalmát, mint „múltbeli, de hétköznapiaként ábrázolt, valóságból inspirálódó és a társadalomról valamilyen ismeretet létrehozó műfajt”.¹¹ Tehát egy olyan kategóriáról beszélhetünk, amely a megtörtént eseményekből merít, de nem támaszkodik rá, csupán inspirációként használja fel azokat. Ilyen szempontból a történelmi tematikájú bűnügyi alkotás felfogható a true crime „nagytestvéreként”, hiszen mindkét esetben valós, megtörtént események feldolgozásáról van szó, amely a legtöbbször társadalomkritikus elemekkel is társul. Benyovszky Krisztián¹² ókori Poirot-okat és középkori Holmesokat említve érintőlegesen ír a történelmi tematikájú bűnügyi alkotás műfajáról. Véleménye szerint ez a zsáner eleve és kezdetektől fogva egy kevert műfaj, amely a két, nevében jelzett műfaj határán helyezkedik el. Ennél fogva meghatározásakor e két zsánert kell szem előtt tartanunk: a műfaj a történelmi narratíva és a detektívtörténet találkozásából születik meg. Az író könyvében Varga Bálintra hivatkozva írja le, hogy egy krimi akkor tekinthető „történelminek”, ha elkészültekor „régmúltak számító korba helyezte a cselekményt”.¹³ Azonban Benyovszky felhívja a figyelmet arra is, hogy a történelmiség szubjektív és a távlat függvénye is, azaz egy alkotás idővel történelmivé válhat. A kortárs magyar filmek közül megvilágító például szolgálhat erre Antal Nimród *A Viszki*s című alkotása, amely a feldolgozott eseményektől időben távolodva egyre inkább történelmi színezetet kap.

¹¹ KÁLAI Sándor: *Irodalom és médiakultúra*. Cluj-Napoca: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2019, 95.

¹² BENYOVSZKY Krisztián: *Bevezetés a krimi olvasásába*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2007, 149.

¹³ Uo., 150.

2.2. A True Crime

A true crime fogalma a magyar filmes vonatkozású cikkekben egyelőre kevésbé használatos, a műfajnak magyar megfelelője nem létezik.¹⁴ Kubinszky Viktor¹⁵ a true crime kategóriáját a tényfeltáró oknyomozáshoz hasonlítja, olyan „sztorikat” értve rajta, amelyek „igazak és hitelesek”. Ám fontos megjegyezni azt is, hogy az ilyen műfajú filmek sokszor nem arra hivatottak, hogy a teljesség igényével elénk tárjanak egy megtörtént eseményt, bűncselekményt, így gyakran a drámaiság oltárán (és a nézőszám kedvéért) áldozzák fel a hitelességet. Mark Seltzer a műfajnak szentelt könyvében a true crime-ot egy alműfajként kezeli, amely a dokumentumfilmek világából nőtte ki magát. Szerinte a műfaj maga „a bűncselekményeket bemutató dokumentumfilmek világának abnormális normalitása”.¹⁶ A történet alakulásának során kulcsfontosságú szerepet játszik az erőszak, az intimitás, a társas kapcsolatok és a bizalom. A műfaj – részben a streaming szolgáltatók kínálatának köszönhetően – az egyik legnépszerűbb¹⁷ műfajnak számít a bűnügyi filmek kategóriájában.

2.3. Az analitikus krimi

„A krimi szót a magyar nyelv a németből vette át, amely viszont az angol crime-ból ered” – írja Varga Bálint *Magándetektívek*¹⁸ című könyvében. Később amerikai és angol meghatározásokból kiindulva a krimit egy olyan műfajként definiálja, amelyben a főhős logikus nyomozás során kideríti, ki követte el a bűntettet. A legtöbb krimi ezen felül még egy nagyon fontos követelménynek is eleget tesz: a főhős – rendszerint – sikeres nyomozása által visszabillen az erkölcsi rend azoknak az életében, akikre a bűncselekmény elkövetése hatással volt. A kriminek az irodalom- és filmtudományokban több elnevezése is létezik – nevezik rejtély- vagy rejtvényközpontú, illetve klasszikus vagy analitikus kriminek is –, melyek közös nevezője, hogy az elbeszélte történet középpontjában a megfejtendő bűntény áll. A bűntény megoldása egy fejtörőként jelenik meg mind a nyomozó, mind a befogadó számára. A nyomozás „az igazság feltárásának szellemi kalandja”¹⁹ – fogalmazza meg Benyovszky Krisztián. Az akciójelenetek helyett a szellemi munka dominál, a minden apró mozzanatra kiterjedő intellektuális jelfejtés izgalma tartja fent a befogadó figyelmét. A hangsúly az

¹⁴ Ebből a szempontból beszédes, hogy az 1999-ben Clint Eastwood rendezésében megjelent *True Crime* című film a hazai forgalmazásban *Az igazság napja* címet kapta.

¹⁵ KUBINSZKY Viktor: *Állókép birodalom – Jegyzetek a képregényről*. Beszélő, 2004, 9. évf. 11. sz., 118.

¹⁶ SELTZER, Mark: *True Crime: Observations on Violence and Modernity*. New York-London: Routledge, 2006, 40.

¹⁷ RÁCZ Viktória: *Vonzódunk a szörnyűségekhez: A true crime-mánia és ami mögötte van*. Vox, 2022/5, 50.

¹⁸ VARGA Bálint: *Magándetektívek*. Budapest: Agave Könyvek, 2005, 224.

¹⁹ BENYOVSZKY Krisztián: *Bevezetés a krimi olvasásába*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2007, 46.

analitikus elemeken, tehát az analízisen, az elemzésen van. A történet során a bűn (általában gyilkosság) úgy jelenik meg, mint egy feladvány, egy megoldásra váró rejtély. A történelmi krimivel és a true crime-mal ellentétben a klasszikus krimiknek általában nincs valóságreferenciájuk. Egyik kritikája a műfajnak, hogy a bűntények sokszor kimódoltak vagy túlságosan mesterkéltek, valamint a nyomozó emberfeletti szellemi képességgel rendelkezik.

Habár a krimi műfajai és alműfajai hosszú időkre nyúlnak vissza, és egyedi, jól körülírható elemekkel dolgoznak, a filmes adatbázisok és moziműsorok nem szívesen örökítik tovább ezeket a műfaji megnevezéseket. A kutatásban is vizsgált kortárs időszakban, azaz 2007 és 2020 között a bűnügyi tematikájú filmek legtöbbször a thriller vagy a dráma besorolást kapják. Ennek hátterében állhat a műfaji kevertség, valamint az a feltételezés, hogy egy dráma besorolású film jobban megragadja a befogadó fantáziáját. Közel sem kizárt, hogy egy tisztán műfaji, zsánerfilm, adott esetben egy bűnügyi tematikájú film cselekményében ne jelenjen meg egy romantikus szál, vagy drámai és thriller elem.

Némiképp megtévesztő lehet, hogy a magyar adatbázisokkal szemben az idegen nyelvűek több esetben használják a crime kifejezést, még akár azoknak a filmeknek a megjelölésére is, amelyeket a magyar adatbázisok a dráma vagy a thriller filmkategóriába sorolnak. A kategorizáció során az a tapasztalat vonható le, hogy az idegen nyelvű filmes adatbázisok a műfaji meghatározás során leginkább a film tematikáját részesítik előnyben, míg a magyar adatbázisok sokkal inkább a filmes összetevőket, műfaji elemeket tartják szem előtt.

Az alábbi táblázatban hat filmmel foglalkozó online oldal műfaji besorolásait vettem sorra az általam elemzett filmekre vonatkozóan. Az adatbázisok kiválasztásakor figyelembe vettem, hogy magyar és idegen nyelvű oldalak is szerepeljenek a gyűjtésben, valamint azt is, hogy ezek az oldalak a legnépszerűbbek filmes adatszolgáltatás szerint. Így esett a választásom a Wikipédia, a Port.hu, az IMDb, a Rotten Tomatoes, a Mafab és a Netflix oldalaira. A nézőszám és a finanszírozási adatok csak tájékoztató jellegűek, valamint erősen hiányosak – erről a dolgozat további fejezeteiben teszek még említést.

Film	Nézőszám	Wikipédia	Port.hu	IMDb	Rotten Tomatoes	Mafab	Netflix	Költség
<i>A londoni férfi</i>	-	filmdráma, krimi	filmdráma	crime, drama, mystery	-	dráma, krimi, misztikus	-	-
<i>Sínejárók</i>	-	dráma	filmdráma	drama	-	dráma	-	-
<i>Zuhanórepülés</i>	-	krimi, akció	akciófilm	action, crime, drama	-	akció, dráma, krimi	-	-
<i>Kaméleon</i>	-	thriller, filmdráma	thriller	comedy, drama, thriller	-	dráma, thriller, vígjáték	thriller, dráma	-
<i>Zsaruvér és Csigavér 3.</i>	-	akcióvígjáték	akcióvígjáték	action, comedy, crime	-	akció, krimi, vígjáték	-	-
<i>A nyomozó</i>	-	thriller, filmdráma	krimi	comedy, crime, drama	-	dráma, horror, krimi	-	-
<i>Tabló (...)</i>	-	krimi	krimi	crime	-	játékfilm, krimi	-	-
<i>Véletlenül szándékos</i>	-	film	krimi	-	-	játékfilm, krimi	-	-
<i>I</i>	-	sci-fi, fantasy	krimi	sci-fi, thriller	mystery, thriller	-	-	-
<i>Utolsó idők</i>	-	filmdráma	filmdráma	drama	-	dráma	-	-
<i>Holnap történt</i>	-	filmvígjáték	játékfilm	comedy, crime, mystery	-	krimi, misztikus, vígjáték	-	-

<i>Halálkeringő</i>	-	-	thriller	drama, thriller	-	dráma, thriller	-	-
<i>Apacsok</i>	-	-	filmdráma	drama	-	dráma	-	-
<i>Látogatás</i>	-	thriller	thriller	romance, thriller	-	horror, misztikus, thriller	-	-
<i>Ármány és szerelem</i>	-	film	filmdráma	drama, history, thriller	-	játékfilm	-	-
<i>A vizsga</i>	-	thriller, dráma	thriller	drama, history, thriller	-	dráma, thriller, történelmi	thriller, dráma	-
<i>Drága besúgott barátaim</i>	-	dráma	filmdráma	drama	-	dráma	-	-
<i>Isteni műszak</i>	20811	vígjáték, dráma	vígjáték	comedy, drama	-	dráma, vígjáték	-	-
<i>A berni követ</i>	-	thriller, filmdráma	tévéfilm	drama, history, thriller	mystery, thriller, drama	dráma, thriller, történelmi	-	-
<i>Fekete leves</i>	-	vígjáték	akcióvígjáték	comedy	comedy	vígjáték	-	-
<i>Félvilág</i>	-	misztikus, filmdráma	filmdráma	crime, drama, history	-	dráma, misztikus, történelmi	dráma	-
<i>Liza, a rókatündér</i>	130697	fantasy, romantikus	romantikus vígjáték	comedy, fantasy, romance	romance, comedy	fantasy, romantikus, vígjáték	romantikus vígjáték	220 360 000 (támogatás)
<i>Argo 2.</i>	110704	akcióvígjáték	akcióvígjáték	action, comedy, crime	mystery, thriller, history	akció, krimi, vígjáték	thriller, dráma	330 500 000 (támogatás)

<i>Az éjszakám a nappalod</i>	3625	feketekomédi a	feketekomédia	comedy, crime	documentary	krimi, vígjáték	-	280 000 000 (támogatás)
<i>Veszettek</i>	7817	filmdráma	játékfilm	drama	-	dráma	-	1 milliárd 50 millió (támogatás: 726 000 000)
<i>A martfői rém</i>	46096	krimi, thriller	thriller	crime, drama, horror	mystery, thriller, crime	horror, krimi, thriller	bűnügyi	-
<i>Cop Mortem</i>	-	akció	krimi	action, crime	-	akció, krimi	-	-
<i>Hurok</i>	15132	fikció, krimi	thriller	crime, sci- fi, thriller	-	krimi, sci- fi, thriller	thriller	325 441 620 (támogatás)
<i>Halj már meg!</i>	3805	dráma	játékfilm	comedy, drama	-	dráma, vígjáték	-	503 321 827 (támogatás)
<i>Budapest noir</i>	51250	romantikus, krimi	krimi-dráma	crime, drama, history	mystery, thriller, romance	dráma, krimi, misztikus	film noir	1,3 milliárd (támogatás: 897 000 000)
<i>A hentes, a kurva és a félszemű</i>	19947	dráma	filmdráma	drama, history	-	dráma, történelmi	-	-
<i>A Viszki</i>	332863	krimi, akció	akciófilm	action, biography, crime	action, crime	akció, dráma, életrajzi	akció, kaland	1,7 milliárd (támogatás: 1 122 000 000)
<i>A tökéletes gyilkos</i>	3677	dráma, misztikus	krimidráma	crime, drama, mystery	-	dráma, krimi, misztikus	-	420 000 000 (támogatás)
<i>Remélem legközelebb sikerül meghalnod:)</i>	filmdráma, thriller	thriller, dráma	drama, thriller	-	dráma, thriller, vígjáték	thriller, dráma	-	-

<i>X – A rendszerből törölve</i>	37439	filmdráma, krimi	thriller	crime, thriller	-	krimi, thriller	-	-
<i>A merénylet</i>	-	történelmi dráma	film	drama	-	dráma, történelmi, háborús	-	120000000
<i>Valan – az angyalok völgye</i>	12975	filmdráma	krimidráma	crime, drama	-	dráma, krimi	thriller	295 950 000 (támogatás)
<i>Apró mesék</i>	32696	thriller, filmdráma	romantikus, thriller, történelmi	drama, romance, thriller	-	dráma, romantikus, thriller	film noir	498 450 000 (támogatás)
<i>FOMO – Megosztod, és uralkodsz</i>	20916	dráma, ifjúsági film	filmdráma	drama	drama	dráma	dráma	-
<i>Patthelyzet</i>	-	krimi, thriller	thriller, krimi	crime	-	krimi	thriller	-

[1. táblázat: Filmes adatbázisok műfaji kategorizációja]

Fontos hangsúlyozni, hogy a crime nem összekeverendő és felcserélhető a krimi megnevezéssel: a crime-ot magyarra fordítva bűnügyi filmként, esetleg bűnügyi tematikájú filmként értelmezzük. A krimet nehéz angolra fordítani, ezt az is jól mutatja, hogy nagyobb korpusszal dolgozó adatbázisokban a krimi angol megfelelőjeként a „whodunit” kerül elő. Ez megerősíti, hogy a magyar „krimi” szó implikálja a büntett rejtelmességet – az angol „whodunit” is erre helyezi a hangsúlyt. A crime tehát csak témamegjelölésül szolgál, arra utal, hogy a film egy bűnesetre koncentrál, központi eleme a bűn, de nem jelöli a feldolgozás módját, nem utal az esemény alapos körbejárására vagy felgöngyölítésére. Mivel a fentiekben használt adatbázisok műfaji besorolásai nagy eltérést mutatnak, ezért indokoltnak tartottam egy olyan táblázat elkészítését, amely alműfajok szerint kategorizálja a filmeket. A meghatározás során objektív, filmes adatbázisok besorolásait nem tudtam felhasználni, így a következő táblázat az egyéni látásmódom szubjektív kategorizációjának eredménye. Elképzelhető, hogy ha valaki megismétli ezt az elemzést, akkor árnyalatokkal, de nem nagyságrendekkel eltérő eredményt kap.

Cím	Klasszikus krimi	Történelmi tematikájú bűnügyi film	True Crime	Egyéb²⁰
<i>A londoni férfi</i>				X
<i>Sínejárók</i>		X		
<i>Zuhanórepülés</i>				X
<i>Konyec – Az utolsó csekk a pohárban</i>	X			
<i>Kaméleon</i>				X
<i>Zsaruvér és Csigavér III.: A szerencse fia</i>	X			
<i>A nyomozó</i>	X			
<i>Tabló – Minden, ami egy nyomozás mögött van</i>		X		
<i>Véletlenül szándékos</i>				X
<i>I</i>	X			
<i>Utolsó idők</i>				X
<i>Holnap történt – A nagy bulvárfilm</i>	X			
<i>Halálkeringő</i>				X
<i>Apacsok</i>		X		
<i>Látogatás</i>				X

²⁰ A 2007 és 2020 között megjelent magyar bűnügyi tematikájú filmek között olyanokat is találunk, amelyek se a true crim, se a klasszikus krimi, se a történelmi bűnügyi film almfajába nem sorolhatók be. Ezek gyakran film noir-ok (*Budapest Noir*; *Apró mesék* stb.) vagy krimiparódiák (*Liza, a rókatündér*; *Argó 2* stb.), de mivel ezek az almfajok a kutatásom szempontjából nem relevánsak, ezért ezeket az „egyéb” kategóriába soroltam.

<i>Ármány és szerelem Anno 1951</i>		x		
<i>A vizsga</i>		x		
<i>Drága besúgott barátaim</i>		x		
<i>Isteni műszak</i>		x		
<i>A berni követ</i>		x		
<i>Fekete leves</i>				x
<i>Félvilág</i>		x	x	
<i>Liza, a rókatündér</i>				x
<i>Argo 2.</i>				x
<i>Az éjszakám a nappalod</i>				x
<i>Vészettek</i>		x		
<i>A martfői rém</i>		x	x	
<i>Cop Mortem</i>				x
<i>Hurok</i>				x
<i>Halj már meg!</i>				x
<i>Kút</i>		x		
<i>Budapest Noir</i>		x		x
<i>A hentes, a kurva és a félszemű</i>		x	x	
<i>A Viszkis</i>		x	x	
<i>A tökéletes gyilkos</i>	x			
<i>Remélem legközelebb sikerül meghalnod:)</i>				x

<i>X – A rendszerből törölve</i>	x			
<i>A merénylet</i>		x		
<i>Valan – Az anygalok völgye</i>	x			
<i>Apró mesék</i>		x		x
<i>FOMO – Megosztod, és uralkodsz</i>				x
<i>Patthelyzet</i>	x			

[2. táblázat: A 2007 és 2020 közötti magyar bűnügyi filmek alműfaji kategorizációja]

3. ADATBÁZISOK ELEMZÉSE

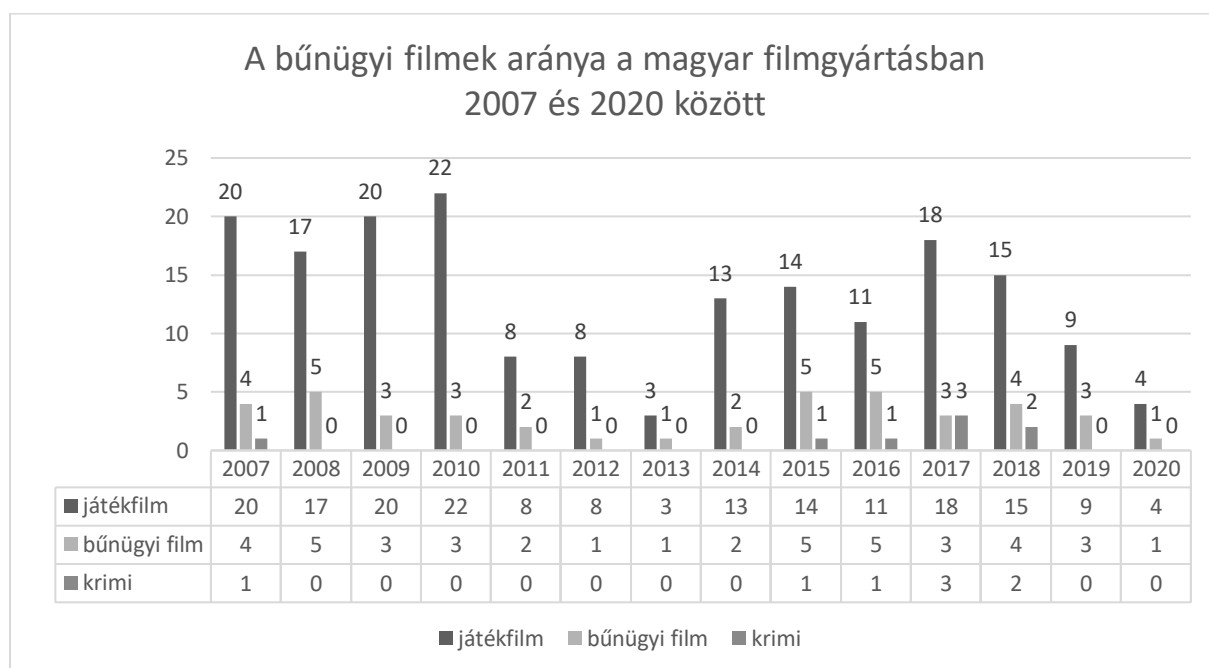
3.1. A bűnügyi filmek és klasszikus krimik aránya a 2007 és 2020 közötti magyar játékfilmtermésben

A vizsgálat során elsősorban arra voltam kíváncsi, hogy ha a distant reading módszerével közelítek a 2007 és 2020 között bemutatott magyar filmekhez, akkor milyen kép rajzolódik ki a bűnügyi tematikájú filmekről. Kutatásom során első lépésként létrehoztam egy saját adatbázist, melybe kigyűjtöttem a 2007 és 2020 között megjelent összes egész estés magyar játékfilmet. Ezen belül elkülönítettem a bűnügyi tematikájú filmeket. Az így kapott halmazban pedig külön kiválogattam a klasszikus kriminek számító alkotásokat.

Habár a Nemzeti Filmintézet (NFI) minden évben kiad egy *Filmévkönyvet*, ezek fellelhetősége igen korlátozott. 1979 és 2009 között minden évben megjelent egy könyv az adott év filmes összesítéseiről műfajilag besorolva azokat. Azonban 2009 után ezeket a könyveket már csak online publikálták, ráadásul 2020-ig bezárólag ezek közül sem minden *Évkönyv* elérhető – így nehéz pontos képet nyerni arról, hogy évente hány magyar film készült. Ezért a filmek kiválogatásához az NFI online adatbázisát használtam (www.nfi.hu) mivel más filmes adatbázisok kevésbé átláthatók vagy kategorizáltak. Viszont az NFI filmes gyűjtése sem tartalmaz minden megjelent filmet, így a készülő listát kiegészítettem más adatbázisokban szereplő címekkel is.. Ezek a címek a következők: *Sínjárók*; *Zsaruvér és Csigavér III.*;

Véletlenül szándékos; Holnap történt; Apacsok; Ármány és szerelem Anno 1951; A berni követ; Cop Mortem; A merénylet; Remélem legközelebb sikerül meghalnod.); Patthelyzet.

A kutatásomat azért szűkítettem éves bontásban az egész estés játékfilmekre, mert az előzetes adatszerzés szerint a bűnügyi tematika ezekben a kategóriákban számít relevánsnak. Összehasonlításképp a 2008-as *Filmévkönyv* – mely a 2007-es év összes magyar filmjét listázza – 325 filmet számol.²¹ Az összevetésben játék és tévéfilmek mellett olyan kategóriák is megjelennek, mint például a kísérleti és kisjátékfilm, dokumentumfilmek és animációs filmek.²² Az eredmények torzításához vezetett volna, ha az elemzésbe például a dokumentumfilmeket, az animációs filmeket és/vagy a rövidfilmeket is bevontam volna, hiszen ezekben a kategóriákban csak elvétve találunk bűnügyi filmeket. Kivételként említhető a 2018-ban megjelent *Ruben Brandt, a gyűjtő* című animációs film, mely bűnügyi elemeket is tartalmaz, valamint a 2015-ben bemutatott, mindössze 15 perc hosszú rövidfilm, a *Meldrum House*. Ezek a példák rámutatnak, hogy elméletben semmi nem zárja ki, hogy egy animációs film vagy egy rövidfilm bűnügyi tematikájú legyen, azonban a gyakorlatban kevés ilyen megvalósulással találkozunk.

[1. grafikon: A bűnügyi filmek aránya a magyar filmgyártásban 2007 és 2020 között]

²¹ LÖWENSOHN Enikő (szerk.): *Filmévkönyv*. Budapest: Magyar Nemzeti Filmarchívum, 2008.

²² Ezen belül is egész estés filmek, rövidfilmek, sorozatok és diplomafilmmek.

A fenti grafikon a bűnügy filmek, azon belül pedig a klasszikus krimik arányát illusztrálja a 2007 és 2020 között bemutatott magyar egész estés játékfilmek között. A grafikon jól mutatja, hogy 2007 és 2020 között a magyar filmforgalmazás struktúrája átalakult, 2011-ben látványosan és jelentősen csökkent az egy évben bemutatott játékfilmek száma, ez csak 2014-ben változott meg, ekkortól ismét több magyar játékfilmet mutatnak be, de a 2007-es év játékfilmjeinek számát 2020-ig egyik évben sem érik el.

Szinte ugyanez a görbe rajzolható meg, ha kizárólag a bűnügyi tematikájú filmekre összepontosítunk: a 2011 és 2013 közötti időszak ebben a kategóriában is mélypontnak tekinthető. Ugyanakkor érdemes azt is megfigyelni, hogy 2007 és 2020 között az összes egész estés magyar játékfilm viszonylatában a bűnügyi tematikájú filmek aránya folyamatosan változik. Míg 2007 és 2012 között legfeljebb az összes játékfilm 29%-át teszik ki a bűnügyi tematikájú filmek, addig 2013 és 2020 között hat olyan évet is találunk (2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019), amikor 33% fölé emelkedik a játékfilmek körében a bűnügyi filmek aránya. Ez az aránybeli, nem pedig számbeli változás lehet az egyik oka annak, hogy a filmkritikusok és filmes szakemberek a 2010 utáni időszakban a magyar bűnügyi film felemelkedéséről írtak. Jóllehet, az egy évben bemutatott magyar bűnügyi tematikájú filmek száma 2007 és 2020 között radikálisan nem változott (egy és öt között ingadozott), 2013 után több olyan évet is találunk, amelyben arányaiban meghatározó zsáner a bűnügyi film.

Ugyanakkor a grafikon azt is jól szemlélteti, hogy a klasszikus krimi csak ritkán és kis számban képviselteti magát 2007 és 2020 között a magyar filmpalettán. A filmkritikusok által regisztrált hiány tehát azzal is magyarázható, hogy miközben bűnügyi tematikájú filmből viszonylag sok készült 2007 és 2020 között, tiszta, műfaji krimiből csak nyolcat találunk az ebben az időszakban készült 182 darab egész estés magyar játékfilm között. Tehát a klasszikus krimik 2007 és 2020 között a magyar játékfilmeknek csak 4.3%-át teszik ki.

3.2. A 2007 és 2020 között bemutatott magyar bűnügyi filmek népszerűsége

Kutatásom másodlagos célkitűzése az volt, hogy megvizsgáljam a 2007 és 2020 között bemutatott magyar bűnügyi tematikájú filmek népszerűségét, valamint azt, hogy a népszerűség összefüggésben áll-e az egyes alkotások alműfajával. A vizsgált időszakban nagyobb érdeklődést kaptak-e a történelmi korban játszódó bűnügyi történetek, mint a klasszikus krimik vagy a true crime-ok?

Ehhez az elemzéshez kigyűjtöttem a vizsgált időszak magyar bűnügyi tematikájú filmjeinek nézőszámát és gyártási költségét, valamint azt, hogy magyar és idegen nyelvű filmes adatbázisok (Port.hu, IMDb, Rotten Tomatoes, Mafab, Netflix, Wikipédia) milyen műfaji

kategóriába sorolták az egyes alkotásokat [lásd: 1. táblázat]. Egy külön táblázatban pedig azt listáztam, hogy az egyik nemzetközi vezető filmes portálon, az IMDb-n milyen értékeléseket kaptak az egyes filmek [lásd: 3. táblázat]. A filmek finanszírozását vonatkozóan nem sikerült minden esetben adatokat szerezni, ugyanis a filmgyártók nem mindig teszik ezeket közzé.²³ A helyzetet tovább nehezítette, hogy egy 2016-os döntés szerint a filmek bevételi, valamint nézettségi adatait csak a film forgalmazói tehetik közzé a UIP-Duna Film határozata alapján. Ez azt jelenti, hogy a 2016-os évtől kezdődően egy-egy filmforgalmazót külön meg kell keresnünk ahhoz, hogy adatokat szolgáltatson az általa forgalmazott filmről. Ennek következtében ugyan a 2007 és 2016 között készült filmek adatai még elérhetőek, de azt követően a táblázat igen hiányos – valamint az ezt megelőző évek finanszírozási adatai sem fellelhetők teljes mértékben. Varga Balázs a magyar filmek finanszírozása terén rámutat arra a tényre, hogy az, hogy „évente hány magyar film készül, egyrészt természetesen statisztika kérdése [...]. Másrészt támogatási filozófia kérdése. [...] 2010 után, a magyar filmfinanszírozás átszervezése idején, majdnem teljesen leállt a hazai filmgyártás. Ilyen alacsony számokat hosszú ideje nem ismert a hazai filmtörténet. Tíznel kevesebb magyar film 1950 előtt készült csak.”²⁴

A következő táblázat a 2007 és 2020 közötti bűnügyi filmek népszerűségét szemlélteti az IMDb filmes adatbázis pontszámai alapján.²⁵

Cím	Pontszám (értékelők száma)
<i>A londoni férfi</i>	7.0/10 (4.2K)
<i>Síjjárók</i>	5.4/10 (18)
<i>Zuhanórepülés</i>	5.5/10 (462)
<i>Konyec – Az utolsó csekk a pohárban</i>	7.1/10 (542)
<i>Kaméleon</i>	7.3/10 (2.4K)
<i>Zsaruvér és Csigavér III.: A szerencse fia</i>	4.8/10 (158)
<i>A nyomozó</i>	7.5/10 (2.7K)
<i>Tabló – Minden, ami egy nyomozás mögött van</i>	5.3/10 (117)
<i>Véletlenül szándékos</i>	nem elérhető

²³ TBG: *Még titkosabbak lesznek a magyar filmek nézettségi adatai* [online]. 2016. 05. 05. 444.hu. URL: <https://444.hu/2016/05/05/meg-titkosabbak-lesznek-a-magyar-filmek-nezettségi-adatai> 2022. 11. 21.

²⁴ VARGA Balázs: *Filmrendszerváltások*. Budapest: L'Harmattan Kiadó, 2016, 111-112.

²⁵ A táblázatban szereplő adatok a 2022. december 27-ei állapotokat tükrözik.

<i>1</i>	6.0/10 (516)
<i>Utolsó idők</i>	6.2/10 (221)
<i>Holnap történt – A nagy bulvárfilm</i>	1.0/10 (859)
<i>Halálkeringő</i>	5.2/10 (563)
<i>Apacsok</i>	6.8/10 (106)
<i>Látogatás</i>	5.3/10 (216)
<i>Ármány és szerelem Anno 1951</i>	5.4/10 (9)
<i>A vizsga</i>	7.3/10 (2.1K)
<i>Drága besúgott barátaim</i>	5.9/10 (147)
<i>Isteni műszak</i>	7.5/10 (2.6K)
<i>A berni követ</i>	7.0/10 (1.6K)
<i>Fekete leves</i>	5.6/10 (391)
<i>Félvilág</i>	7.1/10 (2.8K)
<i>Liza, a rókatündér</i>	7.6/10 (9.1K)
<i>Argo 2.</i>	6.7/10 (2K)
<i>Az éjszakám a nappalod</i>	5.0/10 (147)
<i>Veszettek</i>	6.3/10 (397)
<i>A martfői rém</i>	7.0/10 (6.2K)
<i>Cop Mortem</i>	3.8/10 (240)
<i>Hurok</i>	6.5/10 (2.5K)
<i>Halj már meg!</i>	4.8/10 (150)
<i>Kút</i>	6.9/10 (1.6K)
<i>Budapest Noir</i>	6.1/10 (1.8K)
<i>A hentes, a kurva és a félszemű</i>	6.1/10 (481)
<i>A Viszkis</i>	7.4/10 (8.9K)
<i>A tökéletes gyilkos</i>	5.0/10 (188)
<i>Remélem legközelebb sikerül meghalnod:)</i>	7.1/10 (2.4K)
<i>X – A rendszerből törölve</i>	6.4/10 (1.6K)
<i>A merénylet</i>	7.0/10 (7)
<i>Valan – Az anygalok völgye</i>	6.8/10 (1.6K)
<i>Apró mesék</i>	6.9/10 (1.4K)
<i>FOMO – Megosztod, és uralkodsz</i>	6.6/10 (1.2K)
<i>Patthelyzet</i>	3.9/10 (277)

[3. táblázat: A 2007 és 2020 közötti magyar bűnügyi filmek értékelése az IMDb adatbázisában]

A hiányos adatok miatt (nézőszám [lásd: 1. táblázat]) a vizsgált időszakban bemutatott magyar bűnügyi filmek népszerűségét illetően messzemenő következtetéseket nem lehet levonni, pusztán csak sejtéseket lehet megfogalmazni. Szembetűnő például, hogy a vizsgált időszak magyar bűnügyi tematikájú filmjeinek nézettségi adatai között igen nagy az eltérés. Felmerülhet a kérdés, hogy abban az esetben, ha a közönségnek van igénye a bűnügyi filmekre (márpedig egyes filmek jegyeladási adatai ezt sugallják [lásd: 1. táblázat]), akkor hogyan lehet ugyanabban a műfajban ilyen nagy nézettségi különbség évről-évre?²⁶ A számokból kirajzolódni látszik egy tendencia: a valóságallappal rendelkező történetekre többen váltottak jegyet, mint a tisztán fikciós művekre, akárcsak a streamingszolgáltató platformok műsorlistája esetében, ahol egyre nagyobb számban jelennek meg olyan filmek, melyek valós bűneseteket dolgoznak fel. Jól példázza ezt az Ambrus Attila, a „Viszkis” néven elhíresült bankrabló életét feldolgozó, *A Viszkis* című film, amelyre 332.863 ember váltott jegyet a mozikban. De ugyanitt említhető *A martfűi rém* is, amelyre 46.096 néző volt kíváncsi [lásd: 1. táblázat].

Szembetűnő, hogy azok a bűnügyi tematikájú magyar filmek is meglehetősen magas nézőszámot értek el, amelyek rokonságot mutatnak a vígjáték műfajával. Így például az *Argo* 2-re 110.704-en váltottak jegyet, a *Liza, a rókatünderre* pedig 130.697-en [lásd 1. táblázat].

Hasonló tendencia figyelhető meg a filmek pontszámok értékelése során. A harmadik táblázat ábra számadatai pontszámokat jelölnek egy egytől tízig terjedő skálán. A zárójelben lévő szám pedig a nézői értékelések számát jelenti. Ezekből leszűrhető a népszerűség, egyfajta igény az ilyen műfajú filmekre: beigazolódik, hogy az igaz történetek jobban érdeklik a befogadókat (*A martfűi rémet* vagy *A Viszkist* több ezren értékelték, szemben például *A merénylettel*, amelyet csak heten), valamint a műfaji filmek is népszerűek voltak nézettségi szempontból az IMDb adatbázisa alapján.

A klasszikus krimi még továbbra is egy olyan alműfaji kategória, amelyhez a filmkészítők nem szívesen nyúlnak, a nézők tetszését pedig kevésbé nyerik el. A táblázatok azt is bizonyítják, hogy a valóságallappal rendelkező filmek nagyobb nézettséget és népszerűséget

²⁶ A táblázatban található adatok csak a mozik nézettségi adatait tartalmazzák, arról nem tudnak képet adni, hogy torrent-oldalakon vagy egyéb videó- és fájlmegosztó portálokon hányan érdeklődtek egy-egy film iránt.

hoznak: ezen filmek esetében a nézői értékelések száma és az értékelések pontszámának aránya is magasabb volt.

KONKLÚZIÓ

A kutatás alapján elmondható, hogy bár a 2007 és 2020 közötti magyar filmgyártásban a bűnügyi filmek képviseltetik magukat, látványos számbeli fejlődésük nem tapasztalható. A műfaj látszólagos – és a filmkritikusok által is regisztrált – felemelkedése, népszerűsége részben a bűnügyi filmek játékfilmekhez viszonyított arányának változásával magyarázható: míg 2007 és 2012 között legfeljebb az összes játékfilm 29%-át teszik ki a bűnügyi tematikájú filmek, addig 2013 és 2020 között hat olyan évet is találunk (2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019), amikor 33% fölé emelkedik a játékfilmek körében a bűnügyi filmek aránya.

Habár több filmkritikus és filmes szakember megítélése szerint a magyar bűnügyi film mint műfaj egyre inkább hódít, a nézői értékelések és a jegyeladások azt sugallják, hogy csak bizonyos alműfaji kategóriákat kedvelnek a befogadók. Analitikus (klasszikus) krimik kis számban vannak jelen a palettán, így megállapítható, hogy egyelőre ennek nincs hagyománya hazánkban – ezzel is magyarázható az alacsony számú pontszám az értékelésekben. Viszont a true crime talán a legnépszerűbb alműfaji kategória, amelynek száma a kortárs időszakban folyamatosan növekszik a történelmi tematikájú bűnügyi filmekkel karöltve. Magyar krimi létezik és egyre nagyobb az igény rá. Ugyan nézettségi adatokat pontos számokkal nem lehet bizonyítani, de az IMDb értékelések számából levonható az a tapasztalat, hogy a műfaj egyes ágazatainak filmjei sokak figyelmét ragadták meg.

A kutatás alapján nem lehet állást foglalni abban a kétpólusú diskurzusban, amely a 2007 és 2020 közötti magyar bűnügyi filmek megítélése körül alakult ki; a vizsgált időszak bűnügyi filmjeinek adatbázisalapú elemzése viszont segíthet árnyalni azt a képet, hogy miért nevezhetik egyesek ezt az időszakot a magyar krimi reneszánszának, miközben mások azt is megkérdőjelezzik, hogy létezik-e magyar krimi.

IRODALOMJEGYZÉK

- ARPIHAJDU – Réci: *A gyilkos, aki egyszerre bűnös és áldozat* [online]. 2019. 11. 05. Mafab.hu.
URL: <https://www.mafab.hu/reviews/238569-a-gyilkos-aki-egyszerre-bunos-es-aldozat>
(2023. 01. 06.)
- BENKE Attila: *Csak egy sötét, bűnös nap a világ. Noirszenzibilitás a kortárs magyar bűnügyi filmekben* [online]. 2019. nyár. Apertura.hu. URL: <https://www.apertura.hu/2019/nyar/benke-csak-egy-sotet-bunos-nap-a-vilagnoirszenzibilitas-a-kortars-magyar-bunugyi-filmekben/> 2022. 11. 21.
- Benyovszky Krisztián: *Bevezetés a krimi olvasásába*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2007.
- JOSH: *A martfűi rém – kritika* [online]. 2016. 11. 10. Hetediksor.hu URL: <https://hetediksor.hu/2016/11/10/a-martfui-rem-kritika/> (2023. 01. 06.)
- KÁLAI Sándor: *Irodalom és médiakultúra*. Cluj-Napoca: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2019.
- KRÁNICZ Bence: *Jöhet-e Magyarországról a következő „tetovált lány”?* [online]. 2022. 05. 16. 24.hu, URL: <https://24.hu/kultura/2022/05/16/magyar-film-mufajok-virginas-andrea-interju/> (2023. 01. 06.)
- KUBINSZKY Viktor: *Állókép birodalom – Jegyzetek a képregényről*. Beszélő, 2004, 9. évf. 11. sz.
- LÖWENSOHN Enikő (szerk.): *Filmévkönyv*. Budapest: Magyar Nemzeti Filmarchívum, 2008.
- MUHI Klára: *Roma zsaru, magyar bűn* [online]. 2008/október. Filmvilag.hu URL: https://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=9512 (2023. 01. 06.)
- PÁLOS Máté: *A kaméleon színe: Goda Krisztina: Kaméleon* [online]. 2008. 12. 09. Filmtett.ro. URL: <https://filmtett.ro/cikk/goda-krisztina-kameleon> (2022. 11. 21.)
- RÁCZ Viktória: *Vonzódunk a szörnyűségekhez: A true crime-mánia és ami mögötte van*. Vox, 2022/5.
- RÁCZ Viktória: *X – A rendszerből törölve – Kritika: Budapest a feje tetejére állt* [online]. 2018. 10. 25. Hu.ign.com. URL: <https://hu.ign.com/x/43376/review/kritika-x-a-rendszerbol-torolve>. (2023. 01. 07.)
- SELTZER, Mark: *True Crime: Observations on Violence and Modernity*. New York-London: Routledge, 2006.
- TBG: *Még titkosabbak lesznek a magyar filmek nézettségi adatai* [online]. 2016. 05. 05. 444.hu. URL: <https://444.hu/2016/05/05/meg-titkosabbak-lesznek-a-magyar-filmek-nezettsegi-adatai-2022>. 11. 21.
- VARGA Balázs: *Filmrendszerváltások*. Budapest: L'Harmattan Kiadó, 2016.

VARGA Bálint: *Nyomozás az első magyar krimi után*. In: Benyovszky Krisztián és H. Nagy Péter (szerk.): *Lepipálva: Tanulmányok a krimiről*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2009.

VARGA Bálint: *Magádetektívek*. Budapest: Agave Könyvek, 2005.

VERES Szilárd: *A berni követ – kritika* [online]. 2014. 02. 24. Hetediksor.hu. URL: <https://hetediksor.hu/2014/02/24/a-berni-követ-kritika/> (2023. 01. 06.)